STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 29. ledna 2009 [1]

I – Úvod

1. Ještě předtím, než byl vydán rozsudek ve věci „C“ (C-435/06) [2], předložil nejvyšší finský správní soud Korkein Hallinto-oikeus Soudnímu dvoru znovu otázky k výkladu nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 [3].

2. Předkládající soud pokládá nejprve otázku, jež byla v rozsudku C zodpovězena kladně, zda je nařízení použitelné na opatření o převzetí dětí do péče a o jejich umístění, jež jsou ve vnitrostátním právu kvalifikována jako veřejnoprávní opatření. Naproti tomu dosud nevyjasněny zůstávají další otázky k výkladu předpisů o soudní příslušnosti k těmto opatřením. Předkládající soud požaduje zejména bližší vysvětlení pojmu „obvyklé bydliště“ dítěte, od něhož se odvíjí mezinárodní příslušnost v první řadě. Další otázky se týkají pravomoci k vydávání předběžných opatření soudem, jenž není příslušný ve věci samé.

II – Právní rámec

A – *Právo Společenství*

3. Dvanáctý bod odůvodnění nařízení č. 2201/2003 vysvětluje důvody dotčených pravidel o příslušnosti takto:

„Pravidla pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem na

1 — Původní jazyk: němčina.
2 — Rozsudek ze dne 27. listopadu 2007 (Sb. rozh. s. I-10141).
3 — Úř. věst. L 338, s. 1, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2116/2004 ze dne 2. prosince 2004 (Úř. věst. L 367, s. 1) – nazývaného také nařízení Brusel-IIa.

nejlepší zájem dítěte, zejména na blízkost. To znamená, že příslušným by měl být především soud členského státu, ve kterém má dítě své obvyklé bydliště, s výjimkou určitých případů změny bydliště dítěte, nebo soud určený dohodou nositelů rodičovské zodpovědnosti.“

4. Následující ustanovení nařízení č. 2201/2003 jsou pro projednávanou věc obzvláště důležitá:

„*Článek 1*

Oblast působnosti

1. Toto nařízení se bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se

[…]

b) přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti.

[…]“

„*Článek 8*

Obecná příslušnost

1. Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

2. Odstavec 1 platí s výhradou článků 9, 10 a 12.“

„Článek 13

Příslušnost založená na přítomnosti dítěte

1. V případě, že nelze zjistit obvyklé bydliště dítěte a nelze určit soudní příslušnost podle článku 12, jsou příslušné soudy členského státu, ve kterém se dítě nachází.

2. Odstavec 1 se použije i na děti, které jsou uprchlíky, nebo děti mezinárodně přemístěné z důvodu nepokojů v jejich zemi.“

„Článek 17

Přezkoumání příslušnosti

Pokud je soudu některého členského státu předložena věc, k níž není podle tohoto nařízení příslušný a k níž je podle tohoto nařízení příslušný soud jiného členského státu, prohlásí tento soud bez návrhu svou nepříslušnost.“

„Článek 20

Předběžná a zajišťovací opatření

1. V naléhavých případech nebrání toto nařízení soudům členského státu, pokud jde o osoby a majetek v tomto státě, přijmout

předběžná a zajišťovací opatření přípustná podle práva tohoto členského státu, a to i když je podle tohoto nařízení k rozhodování ve věci samé příslušný soud jiného členského státu.

2. Opatření přijatá podle odstavce 1 pozbývají účinnosti v případě, že soud členského státu příslušný ve věci podle tohoto nařízení přijal opatření, která považuje za vhodná."

III – Skutkový stav a předběžné otázky

5. Podle vylíčení v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jsou skutkové okolnosti sporu v původním řízení následující:

6. A je matkou C, D a E. Ona a děti bydlely původně společně s F, nevlastním otcem dětí, ve Finsku. V místě svého bydliště byly děti již jednou převzaty do péče státu z důvodu násilí ze strany nevlastního otce. Opatření bylo později pozastaveno. V roce 2001 přesídlila rodina do Švédska. V létě roku 2005 cestovala do Finska, původně s cílem strávit tam prázdniny. Ve Finsku bydlela rodina v obytných vozech na různých kempinkových místech a u příbuzných. Děti nechodily do školy. Dne 30. října 2005 požádala rodina finskou obec Y o přidělení sociálního bydlení.

7. Rozhodnutími ze dne 16. listopadu 2005 převzal *Perusturvalautakunta* (výbor pro zajištění základních potřeb) C, D a E podle § 18 Lastensuojelulaki (zákon o ochraně dětí) do své okamžité péče a umístil je do rodinného domova, neboť děti zůstaly opuštěné; účelem jejich převzetí do péče bylo rovněž objasnění jejich situace.

8. A a F podali návrh na zrušení rozhodnutí o okamžitém převzetí do péče. Svým rozhodnutím ze dne 15. prosince 2005 *Perusturvalautakunta* návrh zamítl, převzal děti podle § 16 Lastensuojelulaki do své péče a nařídil jejich umístění v rodinném domově. Toto rozhodnutí napadli A a F neúspěšně u Hallinto-Oikeus (správní soud).

9. Korkein-Halinto Oikeus, u něhož byl podán opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí, předložil s usnesením ze dne 22. listopadu 2007 Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

1. a) Je nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 […] použitelné na výkon takového rozhodnutí o okamžitém převzetí péče o dítě a o jeho umístění mimo vlastní rodinu do pěstounské rodiny, jaké je předmětem projednávané věci, ve všech jeho částech, bylo-li toto rozhodnutí vydáno formou jediného rozhodnutí přijatého v rámci pravidel veřejného práva na ochranu dítěte?

   b) Není-li tomu tak, je nařízení vzhledem ke svému čl. 1 odst. 2 písm. d) použitelné jen na tu část rozhodnutí, která se týká umístění mimo vlastní rodinu?

2. Jakým způsobem je z hlediska práva Společenství nutné vykládat pojem „obvyklé bydliště“ v čl. 8 odst. 1 ve spojení s čl. 13 odst. 1 nařízení, zejména v případě, že se trvalé bydliště dítěte nachází v jednom členském státě, avšak dítě pobývá v jiném členském státě a bydliště často mění?

3. a) Za jakých podmínek lze, je-li nutné vycházet z toho, že dítě nemá v posledně uvedeném jiném členském státě své obvyklé bydliště, přesto v tomto členském státě přijmout naléhavé zajišťovací opatření (převzetí do péče) na základě čl. 20 odst. 1 nařízení?

   b) Jsou zajišťovacími opatřeními ve smyslu čl. 20 odst. 1 nařízení pouze taková opatření, která lze přijmout podle vnitrostátního práva, a jsou ustanovení vnitrostátního práva týkající se těchto opatření při použití tohoto článku závazná?

   c) Je nutné věc po přijetí zajišťovacího opatření i bez návrhu postoupit soudu příslušného členského státu?

4. Je nutné v případě, že soud členského státu není příslušný, žalobu odmítnout jako nepřípustnou, nebo je nutné věc postoupit soudu jiného členského státu?

10. V řízení před Soudním dvorem předložily vyjádření finská, německá, řecká a italská vláda, vláda Spojeného království, jakož i Komise Evropských společenství.

IV – Právní posouzení

A – *K první předběžné otázce*

11. První otázka je v podstatě totožná s první předběžnou otázkou ve věci C-435/06. Tuto otázku zodpověděl Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 27. listopadu 2007 [4], který byl vydán pět dnů po přijetí předkládacího usnesení, takto:

„Článek 1 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2116/2004 ze dne 2. prosince 2004, musí být vykládán tak, že jediné rozhodnutí, které nařizuje okamžité převzetí péče o dítě a jeho umístění mimo vlastní rodinu do pěstounské rodiny, spadá pod pojem ‚občanskoprávní věci' ve smyslu tohoto ustanovení, pokud toto rozhodnutí bylo přijato v rámci pravidel veřejného práva na ochranu dítěte."

12. Na první předběžnou otázku v projednávaném případě je třeba odpovědět obdobně.

B – *Ke druhé předběžné otázce*

13. Druhou předběžnou otázkou žádá předkládající soud o výklad pojmu obvyklé bydliště dítěte, na něž čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 váže příslušnost soudu [5] daného členského státu k rozhodování ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Tento výklad má současně vliv na příslušnost soudů členského státu, v němž se dítě

4 — Uvedeném v poznámce pod čarou 2.

5 — Pojem „soud" ve smyslu nařízení č. 2201/2003 zahrnuje podle jeho čl. 2 odst. 1 všechny orgány členských států příslušné k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti tohoto nařízení podle článku 1.

nachází, avšak nemá v něm své obvyklé bydliště. Podle čl. 13 odst. 1 nařízení zakládá totiž pouhá přítomnost dítěte příslušnost pouze tehdy, jestliže nelze zjistit žádné jiné obvyklé bydliště.

14. Nařízení neobsahuje definici pojmu obvyklé bydliště. Z použití přídavného jména „obvyklý“ lze pouze usoudit, že pobyt musí vykazovat určitou trvalost či pravidelnost.

15. Z neexistence definice však nevyplývá – jak se domnívá vláda Spojeného království –, že tento pojem není přístupný dalšímu právnímu výkladu, nýbrž že je jeho význam vyčerpán v přirozeném smyslu slova. Spíše je třeba význam tohoto pojmu blíže konkretizovat s přihlédnutím k jeho významu a účelu, jakož i ke kontextu, v němž je upraven. Vládě Spojeného království je však třeba dát za pravdu v tom, že výklad musí ponechat vnitrostátnímu soudu dostatečný prostor pro zohlednění všech skutkových okolností, jež mají v konkrétním případě význam.

1. Základní myšlenky pravidel pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti zakotvených v nařízení č. 2201/2003

16. Děti vyžadují zvláštní ochranu a péči ze strany svých rodičů nebo – pokud tito nejsou schopni dostát svým povinnostem – ze strany státu, popřípadě dalších osob, na něž bude převedeno právo péče o dítě. Je-li nutno vydat soudní rozhodnutí týkající se rodičovské péče, pak je třeba pokud možno zamezit zdlouhavým soudním řízením, aby byl vývoj dětí narušen v nejmenší možné míře.

17. Pro případy s přeshraničními prvky zajišťuje nařízení č. 2201/2003 jednoznačné a úplné určení mezinárodní soudní příslušnosti jakožto prvního předpokladu pro rychlá soudní rozhodnutí v nejlepším zájmu dítěte. Pojmy, které jsou v této souvislosti v nařízení použity, je tedy za účelem zajištění jednotného výkladu a zabránění sporům ohledně příslušnosti třeba vykládat autonomně, a nikoli s odkazem na vnitrostátní právo [6].

18. Jak je uvedeno zejména v bodě 12 jeho odůvodnění, vyhrazuje nařízení příslušnost

6 — V tomto smyslu viz rozsudek C (uvedený v poznámce pod čarou 2, body 46 a 47).

v první řadě soudům členského státu, v němž má dotčené dítě své obvyklé bydliště. Z důvodu blízkosti jsou totiž tyto soudy obecně schopny nejlépe posoudit, co odpovídá nejlepšímu zájmu dítěte.

kritéria, která propůjčí bydlišti dítěte povahu „obvyklého“ bydliště, a odliší jej tak od méně pevné přítomnosti.

19. Ve světle tohoto cíle je třeba vykládat pojem „obvyklé bydliště“, který má hlavní význam pro odůvodnění všeobecné příslušnosti podle článku 8 nařízení č. 2201/2003, ale také pro další s tím přímo či nepřímo spojené soudní příslušnosti (články 9, 10 a 13).

2. Vztah nařízení č. 2201/2003 k mnohostranným úmluvám

22. Při vydání nařízení č. 2201/2003 již existovala řada mnohostranných úmluv, které platí pro více členských států či všechny a obsahují právní úpravu soudní příslušnosti k rozhodování ve věcech péče o dítě. Nařízení částečně nahradilo právní úpravu těchto úmluv ve vztazích mezi členskými státy, částečně stojí vedle těchto právních úprav.

20. Od obvyklého bydliště je třeba odlišit pouhou přítomnost. Přítomnost dítěte v členském státě zakládá sice rovněž blízkost k tamním soudům. Tento vztah však nemá tutéž kvalitu jako obvyklé bydliště. Článek 13 nařízení č. 2210/2003 tedy propůjčuje soudům členského státu, v němž se dítě nachází, pouze subsidiární příslušnost, která se neuplatní, pokud je možné zjistit obvyklé bydliště v jiném státě.

23. Nicméně úmluvy tvoří důležitý vývojový základ nařízení. Mimoto je třeba od sebe soudržně oddělit oblasti působnosti příslušných instrumentů. To předpokládá jednotné chápání pojmu „obvyklé bydliště“, na nějž navazují jak právní úpravy úmluv, tak také nařízení.

21. K vzájemnému odlišení příslušností podle článků 8 a 13 nařízení je třeba dále rozvinout

24. Obsahově se nařízení č. 2201/2003 v této oblasti řídí především Haagskou úmluvou o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí ze dne 19. října 1996 [7] (dále jen „Haagská úmluva z roku 1996“) [8]. Článek 5 odst. 1 Haagské úmluvy z roku 1996 prohlašuje stejně jako čl. 8 odst. 1 za příslušné v první řadě soudy členského státu, v němž má dítě své obvyklé bydliště (résidence habituelle).

25. Podle svého čl. 61 písm. a) má nařízení přednost před Haagskou úmluvou z roku 1996 v případě, že má dotčené dítě obvyklé bydliště na území členského státu. S tím se shoduje čl. 52 odst. 2 a 4 Haagské úmluvy z roku 1996, povolující členským státům použití právní úpravy příslušnosti v rámci práva Společenství pro děti, které mají své obvyklé bydliště na území Společenství.

26. Jak správně zdůrazňují finská, německá a řecká vláda, jakož i vláda Spojeného království, aby bylo možno od sebe soudržně oddělit oblasti použitelnosti Haagské úmluvy z roku 1996 a nařízení a zabránit kompetenčním sporům mezi soudy členských států a soudy jiných států, které jsou smluvními stranami Haagské úmluvy z roku 1996, je zapotřebí jednotného výkladu pojmu obvyklého bydliště [9].

27. Je třeba zmínit ještě tři další příslušné úmluvy, jejichž vztah k nařízení č. 2201/2003 je upraven v jeho článku 60:

– Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých (Haagská úmluva z roku 1961) [10] [čl. 60 písm. a)],

7 — Rozhodnutí Rady 2008/431/ES ze dne 5. června 2008 (Úř. věst. L 151, s. 36) zmocňuje členské státy, které k úmluvě dosud nepřistoupily, aby ji v zájmu Evropského společenství ratifikovaly nebo k ní přistoupily. Text úmluvy je otištěn v příloze k rozhodnutí 2008/431/ES (Úř. věst. L 151, s. 39).

8 — Návrh Komise na nařízení Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/200 a na změnu nařízení (ES) č. 44/2001 ve vztahu k vyživovací povinnosti [KOM(2002) 222 v konečném znění/2]. Viz také mé stanovisko ze dne 20. září 2007, C (C-435/06, Sb. rozh. s. I-10141, bod 49).

9 — Ve vztahu k určování oblasti působnosti viz stanovisko C (uvedené v poznámce pod čarou 8, bod 50).

10 — *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1960),* Svazek IV. V německé verzi otištěna v BGBl. 1971, část II, s. 219 (dostupná na: http://www.hcch.net/upload/text10_de.pdf.).

– Evropská úmluva ze dne 20. května 1980 o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí (Evropská úmluva o rozhodnutích o výchově dětí) [11] [čl. 60 písm. d)] a

– Haagská úmluva ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (Haagská úmluva z roku 1980) [12] [čl. 60 písm. e)].

28. Podle článku 60 nařízení č. 2201/2003 má toto nařízení, co se týče oblastí jím upravených, ve vztazích mezi členskými státy přednost před těmito úmluvami.

29. Haagská úmluva z roku 1961 představuje předcházející právní úpravu, na níž Haagská úmluva z roku 1996 stavěla [13]. Již Haagská úmluva z roku 1961 přitom zakotvila obvyklé bydliště jako kritérium příslušnosti. Evropská úmluva o rozhodnutích o výchově dětí stanoví pro navrácení unesených dětí rovněž obvyklé bydliště, stejně jako Haagská úmluva z roku 1980.

30. Článek 11 nařízení č. 2201/2003 se zvláštním způsobem opírá o Haagskou úmluvu z roku 1980 a převzal její zaměření, jak Soudní dvůr nedávno uvedl v rozsudku Rinau [14]. Obě právní úpravy sledují cíl navrátit unesené děti neprodleně do státu, v němž měly před neoprávněným odebráním své

11 — Dostupná na: http://www.conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/105.htm. Německá verze je otištěna v BGBl. 1990, část II, s. 220.

12 — *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1980)*, Svazek III, s. 413 a násl. (dostupná na: http://hcch.e-vision.nl/index_fr.php?act=conventions.pdf&cid=24). Německá verze je otištěna v BGBl. 1990, část II, s. 207.

13 — Viz P. Lagarde, Výkladová zpráva k Haagské úmluvě z roku 1996, *Actes et documents de la Dix-huitième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1996)*, Svazek II, s. 534, 538, bod 1 (dostupná na: http://hcch.e-vision.nl/upload/expl34.pdf).

14 — Viz rozsudek ze dne 11. července 2008, Rinau (C-195/08 PPU, Sb. rozh. s. I-5271, body 49 a 62).

obvyklé bydliště. Rovněž tato souhra vyžaduje jednotné chápání pojmu obvyklé bydliště.

3. Význam judikatury Soudního dvora k pojmu „trvalé bydliště“ ve služebním právu a právu sociálního zabezpečení

31. Související mnohostranné úmluvy vědomě upouštějí od definice obvyklého bydliště a přenechávají bližší konkretizaci soudům v rámci posuzování skutkových okolností v jednotlivých případech [15]. Jak uvedly zúčastněné vlády, jsou úmluvy základem pro pochopení, že zde v rozhodné míře záleží na skutečném místě, kde jsou soustředěny životní zájmy dotčeného dítěte, které je třeba zjistit podle všech relevantních skutečností a odlišit od právně formulovaného pojmu „bydliště“ [16].

32. Komise klade při svém navrhovaném výkladu důraz na jiné skutečnosti. Pokud jde o definici obvyklého bydliště, odkazuje na úvahy učiněné v rámci přípravy úmluvy na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských [17].

33. Ve výkladové zprávě k úmluvě (zpráva Borrás) se uvádí, že bylo rozhodnuto v neprospěch zavedení definice obvyklého bydliště. Nicméně bylo přihlédnuto k okolnosti, že Soudní dvůr v jiných právních oblastech poskytl následující definici pojmu „trvalého bydliště“: „míst[o], které dotyčná osoba stanovila jako trvalé nebo obvyklé centrum svých zájmů s úmyslem přiznat tomuto místu stálou povahu. Za účelem určení obvyklého bydliště je třeba zohlednit všechny skutkové okolnosti

15 — Viz návrh Komise (uvedený v poznámce pod čarou 8, s. 9). P. Lagarde vysvětluje, že přijetí definice obvyklého bydliště v Haagské úmluvě z roku 1996 bylo zamítnuto z toho důvodu, aby nebylo ohroženo použití existujících úmluv, které rovněž používají tento pojem (Výkladová zpráva k Haagská úmluva z roku 1996, uvedená v poznámce pod čarou 13, s. 552, bod 40).

16 — K Haagské úmluvě z roku 1961 viz: Výkladová zpráva W. de Steiner, *Actes et documents de la Neuvième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1960)*, Svazek IV, s. 219, 225 a násl. (dostupná na: http://hcch.e-vision.nl/upload/expl10f.pdf).
K Haagské úmluvě z roku 1980: Výkladová zpráva E. Pérez-Vera, *Actes et documents de la Quatorzième session de la Conférence de La Haye de droit international privé (1980)*, Svazek III, s. 426, 445, bod 66 (dostupná na: http://hcch.e-vision.nl/upload/expl28.pdf). Vztahující se judikatura soudů členských států, které jsou smluvními stranami Haagské úmluvy z roku 1980, je zpřístupněna v databázi INCADAT (http://www.incadat.com/index.cfm).
K Evropské úmluvě o rozhodnutích o výchově dětí: Výkladová zpráva, bod 15, (dostupná na: http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/HTML/105.htm), který odkazuje na rezoluci (72) 1 výboru ministrů Evropské rady ze dne 18. ledna 1971 „On the Standardisation of the Legal Concepts of Domicile and Residence“ verweist (dostupná na: https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=587 935&SecMode=1&DocId=642 796&Usage=2).

17 — Úř. věst. C 221, s. 2. Úmluva sice nevstoupila v platnost, může však být obsahově pokládána za předchůdce nařízení č. 2201/2003. Její právní úprava byla do značné míry převzata do nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem (Úř. věst. L 160, s. 19; Zvl. vyd. 19/01, s. 209), které bylo nahrazeno nařízením č. 2201/2003.

zakládající toto bydliště, a zejména skutečné bydliště dotyčné osoby“ [18].

34. Zástupkyně Finska a Německa, jakož i zástupce Spojeného království se však správně na jednání ohradili proti použití této definice ke konkretizaci obvyklého bydliště dítěte ve smyslu nařízení č. 2201/2003.

35. Judikatura, k níž se přihlíží, se týká specifické otázky služebního práva, totiž předpokladů pro poskytnutí příplatku v zahraničí. Tento příplatek přísluší úředníkovi Evropských společenství pouze tehdy, pokud přemístí své trvalé bydliště z důvodu svého přijetí do zaměstnání do místa výkonu služby, nikoli však tehdy, pokud tam byl již předtím usazen.

36. Bez ohledu na to, že toto služebně právní pozadí nevykazuje styčné body se zde projednávaným kontextem rodinného práva, není vhodné definici použít ani z obsahových důvodů. Staví totiž příliš do popředí úmysl dotčené osoby. To je možné v případě dospělých. Proto také zpráva Borrás odkazuje nikoli náhodně na citovanou judikaturu v souvislosti s příslušností ve věcech rozvodů. Avšak u mladších dětí v každém případě není rozhodná jejich vlastní vůle, nýbrž vůle rodičů, jimž jakožto součást povinné péče přísluší také právo určit místo bydliště dítěte. Právě v rámci sporů o svěření do péče se však představy osob oprávněných k péči o dítě o tom, kde má dítě pobývat, pravděpodobně rozcházejí. Proto může být úmysl otce či matky usadit se s dítětem na určitém místě pouze indicií pro určení jeho obvyklého bydliště, avšak sám o sobě nikoli rozhodným předpokladem.

37. Vládě Spojeného království je třeba dát za pravdu také v tom, že definice bydliště, kterou Soudní dvůr rozvinul při výkladu sociálně právních předpisů [19], by neměla být použita na nařízení č. 2201/2003, neboť příslušné právní úpravy sledují zcela odlišné cíle. Předpisy o použití systémů sociálního zabezpečení na migrující pracovníky směřují k přesnému vymezení příslušnosti pro poskytování určitých plnění mezi státem bydliště a státem

18 — A. Borrás, Výkladová zpráva k úmluvě na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem, Úř. věst. 1998 C 221, s. 27, bod 32. Citovaná pasáž se nachází mimo jiné v rozsudku ze dne 15. září 1994, Magdalena Fernández v. Komise (C-452/93 P, Recueil, s. I-4295, bod 22), a byla dále zachycena v ustálené judikatuře Soudu prvního stupně (viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 2005, Herrero Romeu v. Komise (T-298/02, Sb. rozh. s. II-4599, bod 51).

19 — Viz rozsudky ze dne 17. února 1977, Di Paolo (76/76, Recueil, s. 315, bod 17 až 22); ze dne 8. července 1992, Knoch (C-102/91, Recueil, s. I-4341, bod 21 až 23); ze dne 25. února 1999, Swaddling (C-90/97, Recueil, s. I-1075, bod 29 až 30), a ze dne 11. listopadu 2004, Adanez-Vega (C-372/02, Sb. rozh. s. I-10761, bod 37).

zaměstnání. Přitom – odlišně od příslušnosti k rozhodování ve věcech péče o dítě – nestojí v popředí nejlepší zájem dotčené osoby, nýbrž rozdělení zátěže mezi členské státy.

4. Důsledky pro výklad pojmu „obvyklé bydliště“ ve smyslu nařízení č. 2201/2003

38. S přihlédnutím ke znění a k cílům nařízení č. 2201/2003, jakož i souvisejících mnohostranných úmluv, musí být tedy pojem „obvyklého bydliště“ v čl. 8 odst. 1 nařízení chápán v tom smyslu, že odpovídá skutečnému místu, kde jsou soustředěny životní zájmy dítěte.

39. Pro stanovení skutečného místa, kde jsou soustředěny životní zájmy dítěte, musí předkládající soud přihlédnout ke všem okolnostem, které existovaly „v době podání žaloby“. Není však jasné, co je v takovém případě, jakým je projednávaný případ, v němž orgán zjevně konal bez návrhu, třeba rozumět podáním žaloby [20]. Jako rozhodné jednání by přicházelo v úvahu zejména nařízení převzetí do péče ze dne 16. listopadu 2005, protože prostřednictvím tohoto opatření jednaly orgány poprvé s účinkem navenek [21].

40. V této věci mohou pro zjištění místa obvyklého bydliště mít význam především trvání a pravidelnost pobytu, jakož i rodinné a sociální vazby dítěte.

– Trvání a pravidelnost pobytu

41. K odlišení obvyklého bydliště od pouhé přechodné přítomnosti musí pobyt obvykle určitou dobu trvat. Nařízení č. 2201/2003 v této souvislosti nestanoví určitou lhůtu. Závisí spíše na okolnostech jednotlivého případu, odkdy pobyt vykazuje nezbytnou trvalost. Přitom mohou mít význam zejména věk dítěte a níže popsané rodinné a sociální poměry.

42. Pobyt přitom nemusí být nepřetržitý. Proto přechodná nepřítomnost dítěte, napří-

20 — K pojmu „zahájení řízení“ ve smyslu čl. 64 odst. 2 nařízení č. 2201/2003 viz stanovisko C (uvedené v poznámce pod čarou 8, body 67 a 68).

21 — Co se týče zahájení řízení ve smyslu čl. 64 odst. 2 nařízení č. 2201/2003, zdá se, že Soudní dvůr dospěl dokonce k dřívějšímu okamžiku, totiž k začátku vnitřního vyšetřování orgánů [viz rozsudek C (uvedený v poznámce pod čarou 2, bod 72)].

klad během prázdnin, nezpochybňuje pokračování obvyklého bydliště. Nicméně již nelze vycházet z obvyklého bydliště tehdy, pokud návrat na původní místo pobytu nelze podle skutkových okolností předvídat.

43. V případě přestěhování zákonným způsobem se může obvyklé bydliště přesunout do státu přistěhování i po velmi krátké době. O tom svědčí čl. 9 odst. 1 nařízení č. 2201/2003. Podle tohoto ustanovení si soudy členského státu předchozího obvyklého bydliště dítěte ponechají odchylně od článku 8 příslušnost po dobu tří měsíců po přestěhování pro účely úpravy rozhodnutí o právu na styk s dítětem vydaného v tomto členském státě před přestěhováním dítěte v případě, že nositel práva na styk s dítětem zůstal nadále ve státě předchozího obvyklého bydliště dítěte. Ustanovení tedy vychází z myšlenky, že již po uplynutí tří měsíců může na novém místě vzniknout obvyklé bydliště, takže to vyžaduje právní úpravu příslušnosti odchylnou od článku 8 ve prospěch soudů v místě předchozího obvyklého bydliště.

44. Článek 9 odst. 1 se však týká pouze velmi zvláštní konstelace. Krom toho musí být při změně místa zohledněny všechny okolnosti jednotlivých případů. Skutečností hovořící pro přemístění obvyklého bydliště může být zejména odpovídající souhlasný úmysl rodičů usadit se s dítětem trvale v jiném státě. Vůle rodičů se může projevit např. v určitých vnějších okolnostech, jako v koupi či nájmu bytu ve státě přistěhování, přihlášení se u jeho orgánů, založení pracovního poměru a přihlášení dítěte do školky či školy. Úměrně tomu hovoří zřeknutí se starého bytu a pracovního místa, jakož i odhlášení se u státních orgánů pro ukončení obvyklého bydliště ve státě odstěhování.

45. V úvahu přitom ve výjimečných případech může přicházet také to, že v přechodném období již neexistuje obvyklé bydliště ve státě odstěhování, aniž by se postavení ve státě přistěhování již změnilo na obvyklé bydliště. Právě pro takový případ propůjčuje článek 13 nařízení č. 2201/2003 soudům členského státu, v němž se dítě nachází, subsidiární příslušnost.

46. V případě únosu dítěte stanoví článek 10 za určitých okolností trvání příslušnosti soudů ve státě dřívějšího obvyklého bydliště před únosem. Nicméně únos nevylučuje, že se obvyklé bydliště přesune do státu, do nějž je dítě uneseno. Změna soudní příslušnosti může v tomto případě se svolením osob s právem péče o dítě a příslušných orgánů nastat okamžitě [čl. 10 písm. a)]. Jinak může

přechod příslušnosti nastat teprve tehdy, pokud mělo dítě bydliště v jiném členském státě po dobu nejméně jednoho roku [čl. 10 písm. b)]. Roční lhůta samotná však ani zde není rozhodující. Přechod příslušnosti závisí spíše na spolupůsobení okolností uvedených v čl. 10 odst. b) bodech i) až iv).

– Rodinná a sociální situace dítěte

47. Trvalost, která odlišuje obvyklé bydliště od pouhé přítomnosti, závisí také na rodinných a sociálních vazbách dítěte. Je věcí předkládajícího soudu získat s přihlédnutím ke všem okolnostem, které mohou mít v závislosti na věku dětí rozdílný význam, přehled o celkové situaci.

48. Rodinná situace je přitom většinou ovlivněna referenčními osobami, s nimiž dítě v místě pobytu žije či je s nimi v pravidelném kontaktu, tedy rodiči, sourozenci, prarodiči nebo dalšími blízkými příbuznými. Pro sociální zařazení jsou významné například okolnosti jako školní docházka, kamarádi, volnočasové aktivity a především také ovládání jazyka.

49. Aniž bych chtěla předjímat výsledek celkového hodnocení všech okolností předkládajícím soudem, hovoří v projednávaném případě řada okolností proti tomu, že děti C, D a E měly již v listopadu 2005 ve Finsku své obvyklé bydliště. Původně byl plánován pouze prázdninový pobyt, což by mohlo hovořit ve prospěch trvání obvyklého bydliště ve Švédsku. Kočování od kempu ke kempu by dále mohlo do značné míry vyloučit skutečnost, že by si děti mohly vybudovat trvalé sociální vazby k jiným osobám než ke své matce a nevlastnímu otci. K tomu přistupuje přitěžující okolnost, že děti nechodily do školy.

50. Na druhou stranu je třeba vycházet z toho, že děti ovládaly minimálně jeden úřední jazyk Finska. Dále mohly rodiče v listopadu upustit od svého původního záměru strávit ve Finsku pouze prázdniny. Ve prospěch toho hovoří také skutečnost, že rodina v říjnu 2005 zamýšlela získat ve Finsku sociální bydlení.

51. Pokud by finské soudy přesto dospěly k závěru, že C, D a E k rozhodnému okamžiku neměly ve Finsku obvyklé bydliště, takže tam neexistuje příslušnost podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, mohla by být dána příslušnost finských soudů podle článku 13. Předpokladem pro to je, že s přihlédnutím k popsaným kritériím není možné zjistit jiné obvyklé bydliště, obzvláště ne ve Švédsku.

52. Na druhou předběžnou otázku je tedy třeba odpovědět: obvyklé bydliště dítěte podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 se nachází v místě, kde jsou při celkovém posouzení všech relevantních skutkových okolností, zejména trvání a pravidelnosti pobytu, jakož i rodinných a sociálních vazeb, soustředěny životní zájmy dítěte. Pouze pokud není možné zjistit obvyklé bydliště v tomto smyslu a není dána ani příslušnost na základě článku 12 [22], jsou podle čl. 13 odst. 1 nařízení příslušné soudy členského státu, v němž se dítě nachází.

C – *Ke třetí předběžné otázce*

53. Třetí předběžná otázka, rozdělená na tři podotázky, se týká výkladu článku 20 nařízení č. 2201/2003. Toto ustanovení uvádí, že v naléhavých případech přijmou soudy členského státu předběžná a zajišťovací opatření přípustná podle jejich práva, a to i když jim toto nařízení nepropůjčuje příslušnost k rozhodování ve věci samé.

54. Výklad tohoto ustanovení bude v projednávaném případě relevantní pouze tehdy, pokud předkládající soud s přihlédnutím k odpovědím na druhou předběžnou otázku dospěje k závěru, že finské soudy již podle článku 8 či 13 nařízení nejsou příslušné.

1. K podotázce 3 a)

55. Touto otázkou žádá předkládající soud o stanovení předpokladů podle čl. 20 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 pro vydání předběžných opatření ve věcech rodičovské zodpovědnosti, jako zejména okamžitého převzetí dítěte do péče.

56. Při výkladu čl. 20 odst. 1 je sice třeba zohlednit, že toto ustanovení zmocňuje k jednání soudy, které podle ustanovení nařízení nejsou k rozhodování ve věci samé příslušné, a musely by se proto podle článku 17 nařízení prohlásit za nepříslušné. Článek 20 odst. 1 je tudíž třeba vykládat zásadně úzce. V naléhavých případech však musí být soudům dovoleno vydat jakákoli opatření, která vyžaduje nejlepší zájem dítěte.

22 — Přednost článku 12 před článkem 13 přináší ovšem problémy (viz Th. Rauscher in: Th. Rauscher a kol., *Europäisches Zivilprozessrecht*, Svazek I, 2. vyd., Mnichov 2006, článek 13, bod 5).

57. Ze znění ustanovení však zaprvé vyplývá, že opatření se mohou vztahovat pouze na děti, které se nacházejí v členském státě, u jehož soudu bylo zahájeno řízení. Soud členského státu, v němž je dítě přítomno, může totiž vzhledem ke své blízkosti posoudit, zda a která naléhavá opatření je v daném případě třeba přijmout. Dále může zajistit provedení těchto opatření. V tomto rozsahu jsou dány předpoklady čl. 20 odst. 1. V literatuře sporná otázka, zda samotný čl. 20 odst. 1 propůjčuje příslušnost k vydání předběžných opatření nebo pouze odkazuje na příslušnost podle *lex fori*, nevyžaduje v projednávaném kontextu rozhodnutí [23]. Finské soudy totiž byly zjevně příslušné k nařízení okamžitého převzetí dětí do péče také podle vnitrostátního práva podle článku 18 zákona o ochraně dítěte.

58. Zadruhé se musí jednat o *naléhavý případ*. Naléhavost je dána vždy tehdy, pokud je okamžité jednání státu, v němž je dítě přítomno, z pohledu soudu, u nějž bylo zahájeno řízení, nezbytné k ochraně nejlepšího zájmu dítěte.

59. Na kritérium naléhavosti uvedené v čl. 20 odst. 1 nařízení nemůže být přitom nahlíženo odděleně od odstavce 2 tohoto ustanovení. Podle čl. 20 odst. 2 pozbývají předběžná opatření účinnosti v případě, že soud příslušný ve věci samé přijal opatření, která považuje za vhodná. Jak uvádí vláda Spojeného království, zajišťuje tak článek 20 plnou soudní příslušnost, přičemž soud příslušný k rozhodování ve věci samé může věc kdykoli převzít. Jak správně dovodila německá vláda, neexistuje tedy nebezpečí, že systém příslušnosti upravený nařízením bude narušen příliš širokým výkladem pojmu naléhavost ve smyslu čl. 20 odst. 1.

60. Zatřetí dovoluje čl. 20 odst. 1 pouze *předběžná opatření*. Konečné rozhodnutí zůstává vyhrazeno soudu příslušnému ve věci samé. Avšak článek 20 nestanoví žádnou určitou časovou hranici pro trvání předběžných opatření. Neomezil-li soud, který předběžné opatření vydal, toto opatření sám, či jej znovu nezrušil, pak zůstává podle čl. 2 odst. 2 účinné, dokud nezačne jednat soud příslušný k rozhodování ve věci samé.

61. Komise však v souvislosti s třetí podotázkou odkazuje na judikaturu k článku 24 Bruselské úmluvy, kterému

23 — Ke spornému stavu viz M. Andrae, Zur Abgrenzung des räumlichen Anwendungsbereichs von KSÜ und autonomem IZPR/IPR, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts– IPRax*, 2006, 82, 85 a násl.

odpovídá článek 31 nařízení č. 44/2001 [24]. Podle něj musí předběžná opatření podle těchto předpisů zabránit změně faktické nebo právní situace za účelem ochrany práv, jejichž uznání je jinak požadováno od soudu rozhodujícího ve věci samé [25]. Soud musí podřídit své povolení všem podmínkám, které zaručují předběžnou nebo zajišťovací povahu opatření, které přijímá [26].

62. Vzhledem k nečinnosti švédských soudů, které jsou pravděpodobně příslušné k rozhodování ve věci samé, by existovalo nebezpečí, že převzetí dětí do péče a jejich umístění nařízené *Perusturvalautakunta* dne 15. prosince 2005 by mohlo v rozporu s touto judikaturou trvat až do jejich plnoletosti. Protože nařízení také nestanoví postoupení příslušnému soudu [k tomu viz podotázku 3 c)], mohla by po uplynutí předběžných opatření vyvstat mezera v péči, která je v rozporu s cíli nařízení.

63. V tomto ohledu je třeba jednak uvést, že použití judikatury k předběžným opatřením podle Bruselské úmluvy na projednávaný kontext se setkává s pochybnostmi. Předběžná opatření v občanské a obchodní věci ve smyslu této úmluvy, respektive nařízení č. 44/2001, slouží k zajištění práv navrhovatele, a za tímto účelem zasahují přechodně do práv odpůrce. Proto musí být odpovídající předběžná opatření soudu, který není příslušný ve věci samé, omezena na bezpodmínečně nezbytné.

64. Naproti tomu u opatření podle čl. 20 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 stojí v popředí blaho dítěte, které své zájmy samo nemůže sledovat. Zajišťovací opatření sice omezují právo rodičů na výkon rodičovské péče. Ti se však mohou obrátit na příslušný soud a tím v daném případě vyvolat pozbytí účinnosti předběžného opatření podle čl. 20 odst. 1. V tom spočívá podstatný rozdíl oproti článku 24 Bruselské úmluvy a článku 31 nařízení č. 44/2001, jimž srovnatelné ustanovení chybí.

65. Dále je třeba souhlasit s Komisí v tom, že trvalé bydliště dětí se během jejich převzetí do péče a umístění nařízený finskými orgány mohlo přemístit do Finska. Finské soudy by tudíž byly podle čl. 8 odst. 1 nařízení příslušné

24 — Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

25 — Rozsudky ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler (C-261/90, Recueil, s. I-2149, bod 34); ze dne 17. listopadu 1998, Van Uden (C-391/95, Recueil, s. I-7091, bod 37), a ze dne 28. dubna 2005, St. Paul Dairy Industries (C-104/03, Sb. rozh. s. I-3481, bod 13).

26 — Rozsudky ze dne 21. května 1980, Denialuer (125/79, Recueil, s. 1553, bod 15), Van Uden (uvedený v poznámce pod čarou 25, bod 38) a St. Paul Dairy Industries (uvedený v poznámce pod čarou 25, bod 14).

k následně zahájenému novému řízení ve věci samé. V každém případě hovoří mnohé pro to, že již neexistuje obvyklé bydliště ve Švédsku, poté, co rodina zemi již před delší dobou opustila, již nezamýšlí ve Finsku pouze prázdninový pobyt, a také objektivní skutkové okolnosti činí návrat do Švédska nepravděpodobným. Finské soudy by tak mohly být příslušné podle článku 13 k novému řízení, jestliže ještě nevzniklo obvyklé bydliště ve Finsku. Mezery v příslušnosti se tedy není třeba obávat.

2. K podotázce 3 b)

66. Svou druhou podotázkou chce předkládající soud zjistit, zda jsou zajišťovacími opatřeními ve smyslu čl. 20 odst. 1 nařízení pouze taková opatření, která lze nařídit podle vnitrostátního práva, a zda jsou ustanovení vnitrostátního práva týkající se těchto opatření při použití tohoto článku závazná.

67. Podle svého znění dovoluje ustanovení přijmout taková předběžná opatření, která jsou přípustná podle vnitrostátního práva. Bez ohledu na předpoklady právě vysvětlené v odpovědi na otázku 3 a), neobsahuje článek 20 nařízení žádné další požadavky na podobu použitelných vnitrostátních předpisů [27].

68. Přitom je třeba mít na paměti, že pojem „předběžné opatření“ je autonomním pojmem práva Společenství. Jak správně uvedly finská vláda a Komise, nebrání tedy čl. 20 odst. 1 ani takovým opatřením, která vnitrostátní právo výslovně jako předběžná opatření neoznačuje. Jak vyplývá z odpovědi na první podotázku, připouští ustanovení spíše jakákoli opatření, která jsou nezbytná k ochraně nejlepšího zájmu dítěte až do zahájení jednání soudem příslušným ve věci samé a která nemají konečnou povahu.

69. Jinak přísluší předkládajícímu soudu, aby určil, která opatření podle vnitrostátního práva mohou být přijata a zda jsou vnitrostátní předpisy závazné.

27 — Přitom se, jak zdůrazňuje německá vláda, k vnitrostátním ustanovením počítá také právní úprava mezinárodního práva soukromého. Pokud tyto předpisy prohlašují za použitelné právo jiného státu, nebrání také čl. 20 odst. 1 nařízení použití cizí právní úpravy, na níž kolizní normy státu, v němž bylo zahájeno řízení, odkazují.

3. K podotázce 3 c)

70. Dále předkládající soud nastoluje otázku, zda je nutné věc po přijetí zajišťovacího opatření i bez návrhu postoupit soudu příslušného členského státu.

71. Obdobnou povinnost obhajuje pouze řecká vláda, zatímco zbývající zúčastněné strany takovou povinnost pro nedostatek příslušné právní úpravy odmítají.

72. Ve skutečnosti stanoví pouze článek 15 nařízení č. 2201/2003 postoupení věci soudu, který je vhodnější k jejímu projednání. Toto ustanovení však k tomu zmocňuje pouze soud příslušný ve věci samé. Ve vztahu k soudu, který podle čl. 20 odst. 1 nařízení přijal podle svého vnitrostátního práva předběžné opatření, není postoupení věci soudu, který je příslušný ve věci samé, upraveno.

73. Povinnost postoupit věc není nezbytná ani z důvodů uvedených v odpovědi na otázku 3 b), aby v nejlepším zájmu dítěte byla zajištěna plná soudní příslušnost pro opatření v oblasti rodičovské zodpovědnosti.

74. Nařízení však také nezakazuje, aby soud, který předběžné opatření vydal, informoval o tomto opatření soud, který je podle jeho názoru příslušný ve věci samé. Za tímto účelem je možno zapojit také ústřední orgán, který pak podle čl. 55 písm. a) nařízení č. 2201/2003 může navázat kontakt s ústředními orgány jiného státu.

D – *Ke čtvrté předběžné otázce*

75. A konečně chce předkládající soud zjistit, zda soud, který podle nařízení č. 2201/2003 není příslušný, musí žalobu odmítnout jako nepřípustnou, nebo ji musí postoupit soudu jiného členského státu.

76. Článek 17 nařízení stanoví, že pokud je soudu jednoho členského státu předložena věc, k níž není podle tohoto nařízení příslušný

a k níž je podle tohoto nařízení příslušný soud jiného členského státu, prohlásí tento soud bez návrhu svou nepříslušnost. Postoupení věci příslušnému soudu jiného členského státu není v nařízení upraveno.

77. S řeckou vládou je třeba souhlasit v tom, že cílem nařízení je zajistit plnou soudní příslušnost k přijímání opatření v oblasti rodičovské zodpovědnosti. To v podstatě zabezpečují články 8 a 13 nařízení. Pokud se nejedná o naléhavý případ, lze vyčkat, než soudy příslušné podle těchto ustanovení začnou jednat buď bez návrhu, nebo na návrh poté, co se jiný soud prohlásil za nepříslušný.

78. Ustanovení nařízení ovšem nemohou zajistit, že se příslušný soud o postupu v jiném členském státě vůbec dozví. Protože však zákonodárce upustil od stanovení povinnosti postoupit věc, nemůže být tato povinnost sama o sobě z cílů nařízení vyvozována.

79. Mimoto se může soud, který při podání návrhu ještě nebyl příslušný, stát příslušným pro nové řízení, pokud se obvyklé bydliště během prvního řízení přesunulo do dotčeného členského státu. Proto by pravděpodobně povinnost postoupit věc soudu příslušnému při podání návrhu v prvním řízení ani nebyla smysluplná.

80. Nařízení také v každém případě nebrání nepříslušnému soudu, aby informoval o svém rozhodnutí soud jiného členského státu, který považuje za příslušný. Za tímto účelem mohou být zapojeny také ústřední orgány podle článku 55 nařízení. Taková informace neupravená nařízením, kterou nepříslušný soud poskytne soudu jiného členského státu, však nemůže posledně uvedený soud zavazovat, co se týče jeho příslušnosti. Zůstává spíše vyhrazeno tomuto soudu samotnému, aby svou příslušnost přezkoumal.

V – Závěry

81. Na základě výše uvedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru následující odpovědi na předběžné otázky Korkein Hallinto-oikeus:

„1. Článek 1 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2116/2004 ze dne 2. prosince 2004, musí být vykládán tak, že jediné rozhodnutí, které nařizuje okamžité převzetí péče o dítě a jeho umístění mimo vlastní rodinu do rodinného domova, spadá pod pojem ‚občanskoprávní věci' ve smyslu tohoto ustanovení, pokud toto rozhodnutí bylo přijato v rámci pravidel veřejného práva na ochranu dítěte.

2. Obvyklé bydliště dítěte podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 se nachází v místě, kde jsou při celkovém posouzení všech relevantních skutkových okolností, zejména trvání a pravidelnosti pobytu, jakož i rodinných a sociálních vazeb, soustředěny životní zájmy dítěte. Pouze pokud není možné zjistit obvyklé bydliště v tomto smyslu a není dána ani příslušnost na základě článku 12, jsou podle čl. 13 odst. 1 nařízení příslušné soudy členského státu, v němž se dítě nachází.

3. a) Článek 20 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 dovoluje soudům jednoho členského státu přijmout v naléhavých případech jakákoli předběžná opatření k ochraně dítěte, které se v tomto členském státě nachází, i když podle nařízení jsou ve věci samé příslušné soudy jiného členského státu. Naléhavost je přitom dána tehdy, pokud je okamžité jednání z pohledu soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, ve státě, v němž je dítě přítomno, nezbytné k ochraně nejlepšího zájmu dítěte.

b) Článek 20 odst. 1 nařízení dovoluje přijmout předběžná opatření přípustná podle práva členského státu soudu, u něhož bylo řízení zahájeno, přičemž tato opatření nemusí být ve vnitrostátním právu výslovně označena jako předběžná opatření. Jinak je věcí předkládajícího soudu určit, která opatření mohou být podle vnitrostátního práva přijata a zda jsou vnitrostátní předpisy závazné.

c) Nařízení neukládá soudu, který vydal předběžné opatření podle čl. 20 odst. 1, povinnost postoupit věc soudu jiného členského státu, který je příslušný ve věci samé. Nebrání však soudu, u něhož bylo řízení zahájeno, aby informoval příslušný soud přímo či zapojením ústředních orgánů o přijatých opatřeních.

4. Soud, který podle nařízení není příslušný ve věci samé a rovněž nepovažuje za nezbytné přijmout předběžná opatření podle čl. 20 odst. 1 nařízení, se podle článku 17 nařízení prohlásí za nepříslušný. Postoupení věci příslušnému soudu nařízení nestanoví. Nařízení však nebrání soudu, u něhož bylo řízení zahájeno, aby informoval příslušný soud přímo či zapojením ústředních orgánů o svém rozhodnutí.“